

Toelichting bij de opvolging van het Advies van de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO) over de beleidsnota 'Het recht op gezondheid en gezondheidszorg' van de Directie-Generaal Ontwikkelingssamenwerking (DGOS)

- Advies gevraagd door de minister van Ontwikkelingssamenwerking, de heer Charles Michel, in een brief van 23 februari 2009
- Advies goedgekeurd door de Algemene Vergadering van 27 maart 2009
- Toelichting gegeven door de minister van Ontwikkelingssamenwerking, de heer Charles Michel, tijdens de Algemene Vergadering FRDO van 25 februari 2010

Voorafgaande Nota: Voor deze toelichting bij de opvolging van het FRDO-advies, hebben we de structuur van dat advies overgenomen.

Context en inhoud beleidsnota 'het recht op gezondheid en gezondheidszorg' (BNG, Beleidsnota Gezondheid)

De nieuwe beleidsnota 'Het recht op gezondheid en gezondheidszorg', waarover op 23 februari 2009 aan de FRDO een advies gevraagd werd, is de opvolger van de strategienota 'Basisgezondheidszorg' uit 2002. In die tijdsspanne veranderden zowel het uitzicht van de globale hulparchitectuur als de geldende hulpparadigma's, ook en misschien vooral in de gezondheidssector. Versnippering over tientallen zogenaamde globale gezondheidsinitiatieven, een toegenomen focus op de financiering van specifieke ziektebestrijding werden en zijn een nieuw gegeven in de gezondheidssector. Anderzijds verschoof het zwaartepunt van een donorgedreven hulpagenda naar een gedeelde verantwoordelijkheid waarbij het partnerland zijn behoeften zelf kenbaar maakt en de donoren hun hulp op harmonische wijze daarop afstemmen.

Bij het uitwerken van de voorliggende nota wilden we met deze gewijzigde realiteiten rekening houden en een nieuw type nota aanbieden. Deze nieuwe nota moest, veel meer dan de vorige, een duidelijk begrijpbaar en praktisch instrument en leidraad worden voor de Belgische beleidsmakers, de attachés ontwikkelingssamenwerking en alle andere die betrokken zijn bij de politieke dialoog over gezondheidsbeleid op lokaal, nationaal en internationaal niveau. De nota baseerde zich daartoe in grote mate op een participatief referentiedocument 'Cadre conceptuel de la coopération belge en santé : investir dans la santé pour un meilleur bien-être », uitgewerkt in samenwerking met Because Health (BcH), het platform van Belgische actoren in internationale gezondheidszorg.

Bij de definitieve uitwerking van de nota hebben we ook terdege rekening gehouden met de adviezen en opmerkingen die de FRDO zowel op de vorige als de huidige nota heeft gegeven. Een kabinetmedewerkster en de DGD coördinator van ons gezondheidbeleid hebben daartoe eveneens een speciale informatiesessie op de FRDO-zetel gehouden.

Opvolging advies van de FRDO

1 Een goede beleidsnota die zich inschrijft in de huidige internationale context

- . algemene opinie FRDO: goede BNG die rekening houdt met haar opmerkingen op eerste BNG 2002 en opgesteld werd op basis van multistakeholdersdialoog. In de

- . praktijk was dat naast het voormelde platform Be-cause Health (BcH) ook nog de inbreng van verscheidene academische instellingen (Instituut Tropische Geneeskunde Antwerpen, Universiteit Antwerpen en Université Libre de Bruxelles) voor de operationalisering van de BNG blijft dit platform primordiaal. Specifieke werkgroepen binnen BcH brengen verscheidene onderdelen van de nota in praktijk: human resources in health, reproductieve en seksuele gezondheidsrechten, geneesmiddelen, ziekteverzekeringssystemen, AIDS werkgroep enz.
- . BNG vormt, zoals FRDO het wenste, het kader en de referentie tijdens de politieke dialoog met de partners. Dit gebeurt zowel tijdens de voorbereiding van de Indicatieve samenwerkingsprogramma's (ISP), als tijdens de uitvoering en de evaluatie van de gezondheidsprogramma's door BTC. Ook voor de dialoog met de internationale organisaties is dit document het referentiepunt. Zo werd het ook voorgesteld ter aanleiding van de bilaterale consultatie van oktober 2009 in Genève aan de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), het Gemeenschappelijk Programma van de Verenigde Naties tegen AIDS (UNAIDS) en het Wereldfonds ter Bestrijding van AIDS, tuberculose en malaria (GFATM).

2 De nota als basis voor een gezondheidssysteem en gezondheidssector die flexibel zijn

- . de BE samenwerking blijft een groot pleitbezorger van een benadering waarbij de versterking van een zelfredzaam gezondheidssysteem essentieel is om tot goede resultaten te komen in de vele programma's die de internationale gemeenschap financiert op het vlak van ziektebestrijding
- deze concepten uit de nota liggen tevens aan de basis van mijn beslissing op 8 januari 2010 om het 'International Compact' van het International Health Partnership (IHP) te onderschrijven. Reeds 42 landen, waaronder verscheidene van onze partnerlanden (Burundi, Mali en Mozambique, Uganda en Benin) zijn ons voorafgegaan. Donor- en partnerlanden geven aldus uiting aan hun voornemen om gezamenlijk de nationale gezondheidsplannen van de partnerlanden uit te voeren en bij te dragen tot het halen van de millenniumdoelstellingen. België voegt zich aldus internationaal bij de landen die een pioniersrol willen spelen op het vlak van het afsluiten van een pact van gedeelde verantwoordelijkheid.
- . De uitgifte van een Nederlandstalige en Franstalige brochure heeft de bekendheid aan de Nota verhoogd. Zowel de permanente BTC-vertegenwoordigers, de technische experts, als onze ambassades hebben op aanvraag brochures ontvangen. De brochures worden, samen met foldertjes 'dépliants', eveneens verspreid onder de stakeholders en tijdens allerlei 'outreach' evenementen, conferenties en cursussen. Een Engelse en Spaanse vertaling staan op stapel wat het bereik meteen veel internationaler gaat maken. De nota is eveneens digitaal beschikbaar op de DGOS website, de BcH website en die van vele van haar leden.

3 De coherentie van het beleid verzekeren

- België is actief in de gezondheidssector langs de kanalen van de officiële directe ontwikkelingshulp, van de niet gouvernementele indirecte samenwerking, de academische en multilaterale samenwerking. De BNG is een krachtig instrument gebleken om de coherentie op het vlak van gezondheidsbeleid tussen deze kanalen te bewerkstelligen.
- Zo ligt de nota aan de basis van een lopende activiteit die moet leiden tot het

opstellen van een werkplan en een analyserooster, dat de dossierbeheerders van gezondheidsprogramma's in zowel de directe als indirecte directie, in staat moet stellen om op een performante wijze te oordelen of een voorgesteld programma al dan niet voldoet aan de kwaliteitscriteria die de nota voorstaat.

- Deze BNG2008 heeft bovendien, zoals het FRDO-advies aanraadt, model gestaan voor de uitwerking van beleidsnota's in andere sectoren. Dit is in het bijzonder het geval voor de op stapel staande nota's in de onderwijs- en de landbouwsector. Beide nota's plaatsen zich expliciet in een internationale context en hebben beide een platform opgericht dat overleg met het middenveld mogelijk maakt.
- op multilateraal vlak is België overgestapt naar een full core beleid waarbij onze financiële bijdragen naar de algemene middelen van de organisaties gaan. Dit brengt mee dat onze relatie met die internationale organisaties meer beleidsgericht wordt en dat veel meer aandacht naar de strategische debatten en besluitvorming in de partnerorganisaties gaat.
- Op gezondheidsvlak is de BNG daarbij een onmisbaar richtsnoer voor onze vertegenwoordigers geworden en dit niet enkel in onze dialog met een specifieke organisatie maar ook in het bepalen en behouden van een coherent standpunt (ook tussen de verschillende vertegenwoordigers van de federale en gemeenschapsoverheden) naar de soms erg verschillende organisaties toe. België ondersteunt daarbij, zoals FRDO het vraagt, de coördinerende rol van de Wereldgezondheidsorganisatie terwijl wij er eveneens over waken dat onze partnerlanden, ook in relatie tot belangrijke internationale fondsen, hun centrale rol als eigenaar van hun ontwikkeling, bewaren en blijven spelen.

4 Het belang van een duurzaam financieringsmechanisme

- De Indicatieve Samenwerkingsprogramma's (ISP) die sinds mijn aantreden met onze partnerlanden afgesloten worden, houden verscheidene garanties tot een meer duurzame financiering van onze directe samenwerking in. Eerst en vooral onderschrijft België volledig het Europese plan tot Division of Labor, en beperken wij het aantal sectoren waarin we actief zijn tot 2 per land (Centraal-Afrika 3). Dit laat toe om belangrijke sommen in een bepaalde sector te investeren. De nieuwe ISP's lopen over een periode van vier jaar, tegen drie jaar daarvoor. In principe, en uiteraard op basis van positieve evaluaties, kan dergelijk engagement in een sector tweemaal verlengd worden wat ons op een tijdspanne van 12 jaar brengt. Dit verhoogt in belangrijke mate de voorspelbaarheid van onze hulp voor de partner.
- Zoals u weet heb ik op 4 mei 2009 een akkoord afgesloten met de NGO's over de doeltreffendheid van de hulp. Deze wederzijdse afspraak over, onder andere, de financiering van de NGO's leidt ook tot een veel grotere voorspelbaarheid van de toegekende hulp.
- Ook het full core beleid waar ik het zopas over had, garandeert meer stabiliteit in de financieringsstroom naar de partner toe. In tegenstelling tot geormerkte hulp, die door een donor van het ene moment op het andere kan gestopt worden, houdt het eventuele (gedeeltelijk) terugtrekken van één bepaalde donor uit een gezamenlijk fonds minder risico voor onderbreking in voor de hulpstromen naar het partnerland.
- Het is uiteraard niet zonder trots dat ik u mag melden de België de 0,7% norm dit jaar zal halen. Dit vergt een grote inspanning maar getuigt van onze solidariteit, vooral nu, in deze moeilijke tijden van internationale crises. Het is nu zaak om tijdens ons EU-voorzitterschap ook de andere lidstaten en de Commissie te overtuigen van het belang om onze internationale engagementen inzake ODA na te komen. We mogen echter niet uit het oog verliezen dat goede ontwikkelingshulp niet enkel zaak is van opgedreven financiering maar ook van efficiënt gebruik van de toegenomen hulp. Ook daarvoor zal België zich speciaal inzetten tijdens haar komend voorzitterschap.
- Budget tracking is een bekommernis die vooral verbonden wordt met begrotingshulp waar steeds gevreesd wordt dat onze hulp verdwijnt in het geheel en voor andere zaken gebruikt wordt dan voorzien was, zoals bijvoorbeeld militaire doelen. In feite is het geven van begrotingshulp gebaseerd op de graad van vertrouwen dat men aan de eigen financierings- en controle-instellingen van het partnerland kan en wil geven. Vooraleer wij overgaan tot begrotingshulp wordt een land dan ook aan een grondige analyse onderworpen. Lokale controleorganismen dienen in staat te zijn om zowel na te gaan welke openbare middelen op de verschillende overheidsniveaus voor sociale sectoren als gezondheid vrijgemaakt worden als om te volgen of deze middelen de beoogde doelgroepen bereiken. Het is enkel als wij op dat vlak voldoende garanties hebben dat wij tot begrotingshulp overgaan. (Met IHP+ kan deze evaluatie gezamenlijk en dus objectiever en met meer impact gedaan en gevolgd worden)

5 Integratie traditionele geneeskunde, gehandicaptenzorg en financiering van onderzoek

- Met onze bijdrage aan de algemene middelen van de WHO en onze steun aan haar programma voor versterking van de gezondheidssystemen wil de Belgische ontwikkelingsamenwerking ook het ontwikkelen en gebruiken van de traditionele geneeskunde bevorderen. Dit programma van de WHO maakt deel uit van het beschikbaar maken van betaalbare essentiële geneesmiddelen in het kader van de versterking van de gezondheidssystemen.
De beoogde resultaten zijn:

- (1) Het integreren van de traditionele geneeskunde in de nationale gezondheidssystemen in overleg met de nationale reglementering over zekerheid en kwaliteit van producten en diensten;
- (2) Verzekeren van veiligheid, kwaliteit en actieve producten gebaseerd op objectieve studies;
- (3) Het erkennen van traditionele geneeskunde als deel van de eerstelijnsgezondheidszorg om de toegankelijkheid te verhogen en de kennis en de middelen te behouden; Het beveiligen van patiënten door de kennis van de traditionele genezers te versterken.

Met dit programma konden bvb in Mali de actieve bestanddelen van 10 traditionele geneesmiddelen bij de nationale lijst van essentiële geneesmiddelen gevoegd worden.

- . Gehandicaptenzorg, zoals de zorg voor chronische ziekten in het algemeen, is dikwijls een moeilijk punt in onze partnerlanden. Zoals FRDO zelf terecht opmerkt is daarvoor in de eerste plaats een goed werkend en geïntegreerd gezondheidssysteem nodig dat de gezondheidszorg op een globale manier benadert. Werken aan de versterking van dergelijk systeem lijkt ook voor ons de beste manier om ook tot een betere gehandicaptenzorg te komen. Het opzetten van specifieke programma's met onze hulp blijkt in de praktijk weinig duurzaam en brengt bovendien het gevaar mee van een verdere versnippering van onze hulp waartegen in de nota en haar advies reeds verwittigd is.
- Sensibilisering kan een belangrijke rol spelen. Zo zijn het de vertegenwoordigers van het middenveld in onze partnerlanden zelf die ervoor zorgen dat bij de GFATM projecten voor AIDS- bestrijding voor en door de doelgroep van andersvaliden worden ingediend en gefinancierd.
- het wekt enige verwondering dat het advies stelt dat Onderzoek en Ontwikkeling onvoldoende wordt aangemoedigd. De Belgische samenwerking besteedt belangrijke sommen aan de financiering van de universitaire koepels VLIR en CUD en aan onderzoekinstellingen. In het geval van de gezondheidssector springt daarbij de steun aan Instituut Tropische Geneeskunde Antwerpen (ITGA) in het oog. Met het tropeninstituut is een specifiek Raamakkoord afgesloten dat onderzoek op vele diverse vlakken behelst. Dit is ook het geval met GRAPPA, Groupe de recherche d'appui à la politique en santé, een consortium van Franstalige universiteiten onder leiding van de Ecole de Santé publique van de ULB.
- Belangrijk is ook de steun aan capaciteitsversterking in het zuiden want we denken dat O&O steeds meer in het zuiden dient te gebeuren wil het relevant zijn voor de problematiek van die landen. Ons beurzenprogramma, dat steeds meer oog heeft voor lokale en regionale opleidingen helpt de daartoe benodigde geschoolde mankracht vormen.

6 Opvolging van strategische nota's

- . Deze nota is zelf de vrucht van een diepgaande evaluatie die in 2005 werd uitgevoerd van de eerste gezondheidsnota uit 2002. De conclusies en suggesties van die evaluatie vormen samen met het advies van FRDO de essentiële basis en structuur van deze BNG 2008.
- . De BNG is nog in haar introductiefase en heeft pas een eerste jaar van activiteiten zoals de opstelling van nieuwe ISP achter zich. De werkgroep gezondheid binnen mijn administratie verzorgt een permanente monitoring van het gebruik van de nota

door onze posten in de politieke dialoog.

- . Binnen Be-cause Health wordt er nagegaan hoe kennis en gebruik van de nota op een bredere schaal (NGO, externe consultants, academici) kan bestudeerd worden.